

Veranderd landschap

Het Mekelermeer lag eeuwenlang in een onafzienbaar heidelandschap, ingeklemd tussen het Grote veld, het Mepper- en het Geeserveld. Alleen schaapherders en turfgravers zochten er hun weg. De heide was gedurende vele eeuwen nodig als graasgebied van heideschapen en heidekoeien, die vooral mest opleverden voor de akkers. Na de uitvinding van kunstmest was deze mest niet meer nodig. Heidevelden werden massaal ontgonnen tot landbouwgrond of bos. Aan de westkant van het Mekelermeer zijn heide en veen verdwenen en hebben plaatsgemaakt voor uitgestrekte akkers. Aan de oostkant zijn de bossen van de boswachterij Gees aangelegd. Direct ten oosten van het Mekelermeer ligt een klein heideveldje, dat een beeld geeft van het oude landschap. Aan de zuidkant van de boswachterij Gees ligt een voorbeeld van een veel groter heideveld, de Hooge Stoep.

Het Mekelermeer, 1990, Paul Paris

Familiearchief Ter Steege, 1965

Tekst, kaartmateriaal en
grafische verzorging:
Provincie Drenthe
Foto's: Hans Dekker
Basisontwerp: Buro Kloege

Oktober 2015

Beheer en herstel

Beheerder Staatsbosbeheer heeft een groot deel van het Mekelermeer in oude staat hersteld en de waterhuishouding verbeterd. Daardoor is het waterpeil gestegen en stroomt er geen met meststoffen vervuild water het ven in. Grazende dieren zorgen er voor dat de heide niet dichtgroeit. Kleine zonnedaauw, tormentil en dopheide blijven zo aanwezig. Het gebruik als zwemplas en visvijver is beëindigd. Door de rust kan de natuur zich optimaal ontwikkelen. De omgeving van het meer is rijk aan vlinders, zoals het heideblauwtje en het groot dikkopje. De roodborsttapuit is een typische heidevogel die hier broedt. Bezoekers kunnen op de fiets of wandelend genieten van dit oeroude landschap. Misschien komen ze één van de bijzondere vogelsoorten tegen die hier vooral in de trektijd en de winter bivakkeren, zoals visarend en grote zilverreiger.

Groot dikkopje

Schotse hooglander

provincie Drenthe

Gemeente
Coevorden

(0592) 36 55 55
bodem@drenthe.nl
www.drenthe.nl/
aardkundigewaarden

www.staatsbosbeheer.nl

Het Mekelermeer

Geologische Tijdschaal:

Hoofdtijdperk	Periode	Tijdvak	Tijd	Aantal jaar geleden
Kenozoïcum	Kwartair	Holoceen	Subatlantisch Subhoogveen	2.700
				5.000
				8.000
				9.000
				10.000
				115.000
				150.000
				370.000
				410.000
				475.000
				850.000
				1,1 miljoen
				1,2
				1,5
				1,8
				2,45
				2,6

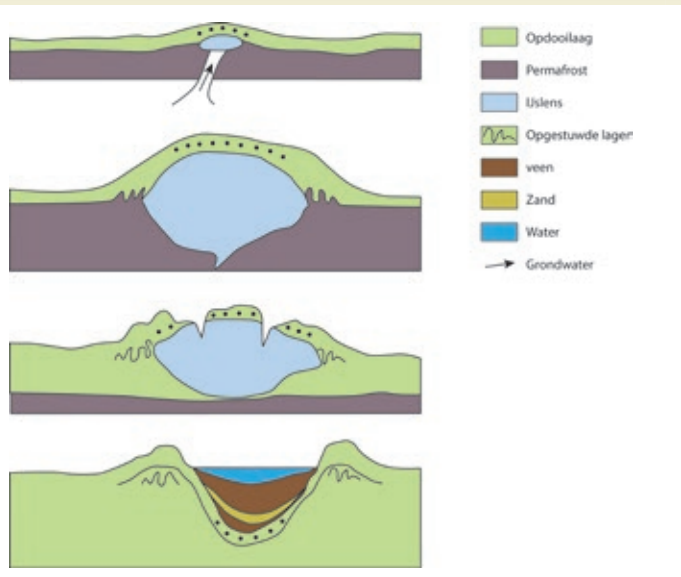

Drenthe heeft de hoogste dichtheid aan pingoruïnes in de wereld. Ten Noorden van Nieuw-Balinge in het schaduwrijke bos van de boswachterij Gees ligt het Mekelermeer. Het Mekelermeer is een van de grootste pingoruïnes die sinds de laatste ijstijd als meer in Nederland aanwezig is. Het is een levend geschiedenisboek dat vertelt over ijs, boeren en ontginning.

Bijzondere geschiedenis

Ongeveer 200.000 jaar geleden, tijdens de Saalien-ijstijd, was het ijskoud. Een dikke laag ijs breidde zich vanuit Scandinavië langzaam over Drenthe uit. Het ijs bracht grote hoeveelheden zand, grind en keien mee en verpulverde dat tot een dikke laag keileem. 80.000 jaar later begon de volgende ijstijd, het Weichselien. In deze ijstijd bereikte het landijs ons land niet, maar het was wel zo koud dat de bovenste laag aarde permanent bevroren was. In de ondergrond groeiden ijslenzen door toestromend grondwater dat bevroor. De ijslens duwde langzaam de grond opzij en naar boven waardoor een heuvel ontstond, een zogenaamde pingo. Wanneer de temperatuur weer ging oplopen smolt het ijs en ontstond een laagte gevuld met smeltwater, een zogenaamde pingoruïne. Het Mekelermeer is een karakteristiek voorbeeld van zo'n pingoruïne en ontstond ongeveer 14.500 jaar geleden.

Het ontstaan van de pingoruïne Het Mekelermeer

Veen en water

Samen met het Uddelermeer op de Veluwe en het Drentse Esmeer is het Mekelermeer één van de weinige grote pingoruïnes die al sinds het einde van de laatste ijstijd als meer of ven in ons landschap aanwezig zijn. Het Mekelermeer is een fors exemplaar met een diameter van ongeveer 200 meter en een diepte van 12 meter. Zes meter bestaat grotendeels uit een laag modder en veen, ontstaan nadat het 11.500 jaar geleden warmer en vochtiger werd. In het zure en voedselarme water in deze laagtes gedijde veenmos goed. Uit afgestorven plantenresten van veenmos en andere planten ontstonden dikke lagen veen. Gedroogd veen, de turf, was een uitstekende brandstof en geschikt om op grote schaal te ontginnen. In de loop van de afgelopen 400 jaar is het veen voor een deel ontgonnen.

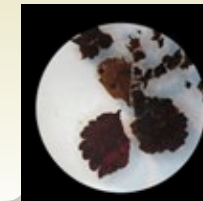
Veenmos

Familiearchief Ter Steege, 1970

Verrassend onderzoek

In het meer zijn veranderingen van het landschap in de modder vastgelegd, zoals de ontwikkeling van de plantengroei van toendra naar bos, de komst van landbouwgewassen en diverse verontreinigingen. Het grootste deel van deze laag, een archeologische archief, is nog steeds aanwezig in de laag modder. Door microscopisch onderzoek zijn veel gegevens over de geschiedenis van het ven boven water gekomen. Er zijn bijvoorbeeld bladresten van poolwilg en dwergberk van 14.500 jaar oud gevonden, die ooit bovenop de pingo groeiden. Later kwam de bosontwikkeling op gang, te herkennen aan resten stuifmeel in de laag modder. Vervolgens vestigden zich boeren in de omgeving. Daarom zien we langzamerhand steeds meer stuifmeel van cultuurgewassen die de boeren introduceerden.

Bladresten onder microscoop

Onderzoek Universiteit Utrecht